

Dün Danıştay ve İdare Mahkemesi, Bugün AHİM

KAMU EMEKÇİLERİNİN TOPLU SÖZLEŞME HAKKI VARDIR

Hükümet kamu emekçilerinin toplu sözleşme hakkını engellemeye çalışırken, mahkemeler biri biri ardına toplu sözleşme hakkımızın olduğuna ilişkin kararlar vermektedir. Olumlu kararlar yalnızca Danıştay ve İdare Mahkemesi tarafından değil, uluslararası mahkemeler tarafından da verilmeye başlanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Tüm Bel-Sen ile Gaziantep Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanan ve bir süre sonra uygulan-

mayan toplu sözleşmemizle ilgili olarak kararını açıkladı. **AİHM kararında, kamu çalışanlarının toplu sözleşme hakkı olduğunu belirtti ve hükümeti 20.500 euro tazminata mahkum etti.**

Toplu Sözleşme Hakkımızı 1993 Yılından Beri Kullanıyoruz

Sendikamız 1993 yılından beri belediyelerle toplu sözleşmeler imzalamaktadır. Cumhuriyet tarihi itibarıyla ülkemizde kamu çalışanlarına yönelik ilk toplu sözleşmeyi Sendikamız TÜM BEL SEN imzalamıştır.

Bu gün halen 200 belediyede uygulanan

toplular sözleşmelerimiz bulunmaktadır. Bu toplu sözleşmelerden beş bini aşkın kamu emekçisi yararlanmaktadır. Belediye emekçileri, bu toplu sözleşmeler ile bir miktar daha iyi ücret ve yeni sosyal haklar almaktadırlar.

AHİM Süreci Nasıl Gelişti?

Sendikamız 1993 yılında Gaziantep Belediyesi ile toplu sözleşme imzalamıştı. Ancak, bir süre sonra Sayıştay zimmet çıkardı ve belediye de toplu sözleşmeyi uygulamadı. Bunun üzerine, Sendikamız tarafından Gaziantep 2. Asliye Hukuk Mahkemesine dava açıldı. Mahkeme, toplu sözleşmenin hukuka uygun olduğunu ve uygulanması gerektiği kararlaştırdı. Belediyenin kararı temyiz etmesi üzerine, dava Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından görüşüldü. Yargıtay davanın bozulmasına karar verdi. Ancak yerel mahkeme kararında direndi. Bunun üzerine dava Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nda görüşüldü ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 1996 tarihinde, sendikamızın yasal olmadığını ve toplu sözleşme hakkımızın da bulunmadığına karar verdi.

Bu süreç sonucu iç hukuk yollarının tükenmesi nedeniyle, Sendikamız TÜM BEL SEN konuyla ilgili olarak 1997 yılında AİHM'e başvurdu. AİHM uzun süren bir yargılama sonucunda 21 Kasım 2006 günü kararını açıkladı.

TÜM BEL-SEN

Tüm Bel - Sen Aylık Yayın Organı - Kasım 2006 Özel Sayı

AİHM Kararında Neler Yer Alıyor?

“Sendika Kurma Hakkı

Tüm Bel Sen'in faaliyetlerinin topluma ya da devlete herhangi bir tehdit oluşturduğunu gösteren somut bir kanıt bulunmadığından, mahkeme, sendikanın tüzel kişilik haklarının reddinin 11. madde uyarınca Türkiye'nin yükümlülüklerini ihlal ettiğine hüküm vermiştir.

Toplu Pazarlık Sözleşmesinin İptali

Mahkeme, sendika ve belediye konseyi arasında yapılan Toplu Pazarlık Sözleşmesinin, sendikanın üyelerinin çıkarlarını koruması ve geliştirebilmesinde en önemli ve tek aracı olduğunu belirtmiştir. Buna göre, iki yıldır yürürlükte olan sözleşmenin iptali başvuru sahiplerinin sendika kurma özgürlüğüne aykırılık teşkil etmektedir.

Başvuru sahipleri, çıkarlarını korumak için toplu pazarlık sözleşmesi uygulamayı seçerken iyi niyetle hareket etmişlerdir. Türkiye, çalışanlara toplu pazarlık ve toplu sözleşme hakkını tanıyan, 1949 ILO Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Sözleşmelerini (No.98) çok önceden onaylamıştır.”

AİHM ayrıca, tazminat olarak Sendikamız Tüm Bel-Sen Genel Başkanı Vicdan Baykara'ya, 20.000 Euro ve sendikamız üyesi Kemal Demir'e de 500 Euro ödenmesine karar verdi.

AİHM bu kararında; başta toplu sözleşme hakkını düzenleyen Uluslararası

Çalışma Örgütü (ILO)'nün 98 sayılı Sözleşmesi olmak üzere, Avrupa Sosyal Şartına ve BM Sözleşmelerine atıfta bulunmaktadır.

AİHM kararında ayrıca özetle şunlar yer almaktadır. **Devlet, Belediye ile Tüm Bel Sen arasında yapılan toplu sözleşmeyi iptal edemez, uygulanmasını engelleyemez. Bunun yanında iç hukukta da gerekli düzenlemeyi yapmakla da yükümlüdür.**

AİHM kararında, hükümetin iç hukukta gerekli düzenlemelerin yapılmamış olması savunmasına karşı da, **“iç hukukta gerekli düzenlemenin yapılmamış olması bir hakkın geciktirilmesidir, bunun sorumluluğu da devlete aittir.”** Dolayısıyla iç hukukta gerekli düzenlemenin yapılmamış

olması, bir başka deyimle uygun yasal değişikliklerin yapılarak toplu sözleşme hakkının yasal güvence altına alınmaması, toplu sözleşme hakkının kullanılmaması anlamına gelmez. 98 Sayılı ILO Sözleşmesinde tanınan hakkı uygulamak zorundasınız.

AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini onaylayan devletler için, sözleşmeye taraf oldukları davalarda Mahkeme'nin son kararlarının gereğini yerine getireceklerini kabul etmiş saymaktadır. İhlalin niteliği ve sonuçlarına göre, iç hukukta gerekli uygun tedbirleri almak veya işlemi yapmak taraf devletlerin sorumluluğundadır demektedir.

Danıştay ve İdare Mahkemesi de Toplu Sözleşme Hakkımızın Olduğuna Karar Verdi

AİHM kararı elbette oldukça önemli. Ancak bunun yanında yerel mahkemeler de geçtiğimiz süreçte benzer kararlar vermişti.

Bu konuda son yıllarda ilk karar Danıştay Birinci Dairesi kararı idi. Danıştay Birinci Dairesi 17.11.2005 tarihli kararında, sendikamız TÜM BEL SEN ile Niğde Ulukışla Belediyesi arasında yapılan toplu sözleşmenin suç teşkil etmediğini, dolayısıyla kamu emekçileri sendikalarının toplu sözleşme yapma hakkı olduğunu teyid etmişti.

Bunun ardından benzer bir karar geçtiğimiz günlerde Zonguldak İdare Mahkemesi tarafından verildi. Karabük/Yenice Belediyesinin Tüm-Bel Sen ile toplu sözleşme yapmak üzere Belediye Başkanına yetki verilmesi kararı Yenice Kaymakamlığı tarafından, belediyenin memurlarla toplu sözleşme yapamayacağı gerekçesiyle İdare Mahkemesine götürüldü. Zonguldak İdare Mahkemesi ise, kamu emekçilerinin toplu sözleşme hakkı olduğuna karar verdi.

Mahkeme 14.09.2006 tarihinde; ILO Sözleşmeleri ve Avrupa Sosyal Şartı'na atıfta bulunmuş ve bu sözleşmelerde kamu emekçilerinin toplu sözleşme hakkının bulunduğunu belirtmiş ve Anayasa'nın 90. maddesi gereği bu sözleşmelerin iç hukukta uygulanmasının öncelikli olduğunu kabul etmiştir.

Zonguldak İdare Mahkemesi; kararını verirken bu konuda Sayıştay'ın olumsuz

kararı olduğunu bildiğini belirtmekte ve buna rağmen, Anayasa'nın 90. maddesi ve uluslararası sözleşmeler gereği, toplu sözleşme hakkımızın olduğuna karar vermiştir.

Tartışma Sona Ermıştır, Toplu Sözleşme Hakkımızı Kullanmaya Devam Edeceğiz

Gelinen noktada, gerek ulusal mahkemelerin kararı, gerekse de AİHM'nin kararı ile, artık kamu emekçilerinin toplu sözleşme hakkı üzerindeki tartışma sona ermiştir. Şimdi hükümete düşen görev, kendisinin değiştirdiği Anayasaya ve buna uygun verilen yargı kararlarına uymaktır. Hükümet, hakları yasaklayıcı değil, özgürlükçü tavrı benimsemek zorundadır. Sosyal hukuk devletinin gereği budur.

Bundan sonra, belediyeler iç hukukta herhangi bir yasal düzenlemenin yapılmasını beklemeden sendikalarımızla toplu sözleşme masasına oturmalıdır.

Daha özel olarak, Sayıştay'da belediyeler üzerindeki baskısına son vermeli ve Sayıştay Denetçileri derhal geri çekilmelidir.

Bütün bu hukuksal dayanaklarımıza karşın, hükümet hala toplu sözleşme hakkımızı engellemeye çalışırsa, AİHM duvarına çarpmaya devam edecektir. Engelleme devam ederse, biz de uygulanmayan toplu sözleşmelerimiz için Türkiye'yi AİHM'de şikayet etmeye ve yeni tazminatlar ödetmeye devam edeceğiz.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Madde 11

Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü

1. Herkes asayişini bozmayan toplantılar yapmak, demek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel değildir.

Zonguldak İdare Mahkemesi

Kararı

"Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)'nun ülkemizce onaylanan 87, 98, 151 sayılı sözleşmeleri ve Avrupa Sosyal Şartı hükümlerinin Anayasanın 53 ve 90 ıncı maddeleri uyarınca değerlendirilmesi sonucu, 98 sayılı ILO Sözleşmesinin 6.maddesinde tanımlanan toplu pazarlık hakkının bir hak olarak tüm çalışanlara tanındığı, ülkemizde işçi statüsünde çalışanlar bakımından "Toplu Pazarlık" hakkını gerçekleştirecek uygun aracın "Toplu Sözleşme" olduğunun kabul edildiği, bu durumda aynı hakkın gerçekleştirme aracının bir başka çalışan kesim olan kamu görevlilerine toplu görüşme olarak tanınmasının sözleşme ile tanınan hakkın özüne ilişkin bir farklılaşma yarattığından yukarıda sözünü ettiğimiz "ayırımcılık" la ilgili temel ilkeye aykırı düşeceği kanaatine ulaşılmıştır.

Bu durumda dava konusu Karabük İli, Yenice İlçe Belediye Başkanına Tüm-Bel Sen Sendikası ile belediye arasında toplu sözleşme yapmak üzere yetki verilmesine ilişkin Yenice Belediye Meclisinin 3.1.2006 tarih ve 06 sayılı kararında hukuka aykırılık görülmemiştir."

Anayasanın 90. Maddesi

"Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletler arası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır"

Hükümetin bütün direnci boşa çıkmıştır. Bundan böyle demokratik hukuk devletinin gereği yapılmalı ve engellere son verilmelidir. Biz, mücadelemizi gerek hukuksal alanda, gerekse de meydanlarda sürdürmeye ve toplu sözleşme hakkımızı kullanmaya devam edeceğiz.

**Yerel yönetim emekçilerinin hakkını
Savunmaya kararlıyız.**

TÜM BEL-SEN / ÖZEL SAYI Kasım 2006

Sahibi: Vicdan BAYKARA Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Levent METİN Tasarım: Cem DEMİR / Yayın Türü: Aylık Gazete

Yönetim Yeri : Korkutreis Mah. Yeşilirmak Cad. No: 12 Kat:2 Maltepe / ANKARA Tel: 0312 230 59 39 - 230 62 33

Faks: 312 230 48 29-39 GSM: 0533 721 92 89 web: www.tumbelsen.org.tr - mail: posta@tumbelsen.org.tr

Basım Yeri: Mattek Matbaacılık Basım Yayın Tanıtım San Tic. Ltd. Şti G.M.K. Bulvarı 83 / 23 - 32 Maltepe / Ankara

Tel: (0312) 229 15 02 - 03 - 04 Tarih: 27/11/2006